

Досвід виконання творчих проєктів у кабінеті докiлля, в кабiнетi цiлісного свiтогляду показує, що учнi обладнують в домашнiх умовах куточки, в яких майструють вiтряки, сонячнi батареї та iн.

Оскiльки образ свiту формується з перших днiв життя, до навчального середовища школи необхідно включити сiм'ю i громадськi органiзацiї. Дитина навчається, беручи участь в життi сiм'ї, звiдси вона шляхом спілкування отримує основнi цiнностi для себе, висловлює свої думки про дослiдження етносоцiоприродного середовища життя, бере участь в заняттях домашнiм господарством i звiдси виносить звичку до старанностi, набуває основного навичку до пiдпорядкування своєї діяльностi iнтересам сiм'ї. Будь-яка праця дитини в сiм'ї може задовольняти її прагнення до творчостi, розвивати її початковi творчi досягнення [1], розумiння того, що «багатства виробляються руками» (М.В. Остроградський).

В школах, де це можливо, до навчального середовища слiд залучати громадськi органiзацiї.

Навчальне середовище для формування творчо обдарованої дитини включає етносоцiоприродне докiлля учня, матерiальну базу школи, навчально-методичне забезпечення, яке реалiзують максимально можливостi дитини втiлювати в створеннi проєктованих її свiдомiстю матерiальних об'єктiв, по можливостi використовуваних у сiм'ї чи в навчальному процесi.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ільченко О. Г. Проєктування навчального середовища освіти для сталого розвитку. Інтеграція змісту освіти на засадах освіти для сталого розвитку : зб. наук. праць «Технології інтеграції змісту освіти» за матерiалами міжнар. наук.-практ. конф., 26 квітня 2012 р. Полтава : ПОППО. 2012. С. 112-117.

2. Ільченко О. Г. Методичнi рекомендацiї органiзацiї кабiнету докiлля. Полтава, Докiлля-К. 2007. 20 с.

3. Навчально-методичне забезпечення вiддiлу iнтеграцiї змісту загальної середньої освіти (сайт Докiлля). URL: <http://www.dovkillya.org.ua/naukova-dialnist/navchalno-metodichne-zabezpechennya.html> (дата звернення: 29.07.2021).

4. Ільченко О. Г. Навчальне середовище компетентнiсної моделi освітньої галузі «Природознавство». Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. за матерiалами міжнар. наук.-практ. конф. «Теоретико-методичнi засади компетентнiсної моделi змісту освітнiх галузей загальноосвітньої школи», 18 квітня 2013 р. Полтава : ПОППО. 2013. Вип. 5. 155-160 с.

Каменщук Т. Д.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник

*Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи,*

Україна

ktania3007@gmail.com

СУЧАСНІ ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ

Анотація. Статтю присвячено аналізу сутності й змісту поняття ціннісної орієнтації сучасної молоді у фокусі державної політики. Висвітлено основні візії щодо базової термінології з формування життєвих цілей та вдосконалення системи цінностей. Наведено результати дослідження з визначення пріоритетності цінностей та факторів, які впливають на їхнє формування, серед молоді. В дослідженні ми розглядали цінності як утворення, що задають спрямованість процесу особистісного становлення і визначають вибір засобів досягнення життєвих цілей. За результатами емпіричного дослідження представлено низку особливостей щодо прояву структури.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, життєві орієнтації, державна політика, сiм'я.

Key words: values, value orientations, life orientations, state policy, family.

Актуальність статті полягає у висвітленні питань пов'язаних із ціннісно-змістовою сферою молоді в період пандемії covid-19 та реформ, оскільки молодь є вагомим кластером у суспільстві та їхні системи цінностей відіграють велику роль у наповненні національної свідомості.

Значимість психологічного дослідження сучасних ціннісних орієнтацій молоді є очевидною, оскільки сьогодні перед молоддю постає низка життєвих викликів, які сприяють психологічному загартовуванню молодшої особи.

Мета статті – висвітлити основні цінності та ціннісні орієнтації сучасної молоді шляхом представлення результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На сьогодні під впливом суспільних змін (реформа системи освіти, пандемія, домінантність дистанційної форми навчання тощо) відбувається переосмислення не лише життєвих позицій та орієнтирів, а й ціннісної системи молодшої особистості.

Професійне навчання, трудова діяльність, створення сім'ї, встановлення кола друзів різного ступеню близькості – все це визначає загальний стиль життя і конкретні завдання на майбутнє, корегує ціннісні орієнтації відповідно до нового «дорослого» статусу і нових життєвих планів.

Питання з формування життєвих цілей та вдосконалення системи цінностей вивчали Є. Головиха, О. Сергеєнкова, усвідомлення і прийняття відповідальності Г. Шилі, самовизначення і самореалізації особистості О. Гринів, Л. Сердюк. Це питання не залишилося без уваги у працях вітчизняних науковців, серед яких В. Андрущенко, Л. Божович, Л. Виготський, М. Головатий, Г. Дубчак, В. Козаков, С. Максименко, О. Леонтєв, В. Панок, М. Пірен, С. Рубінштейн, М. Савчин, В. Тугарінов, П. Таланчук, В. Хмелько, Я. Щепанський, В. Ядов та інші. Роль і вплив цінностей та ціннісних орієнтацій на становлення особистості розкрито в працях Є. Барбіної, В. Вербець, В. Гриньової, В. Леонтєва, С. Рубінштейна, І. Зязюна, Л. Хомич, Є. Шиянова тощо. Серед зарубіжних науковців доцільно визнати праці І. Беха, Р. Дарендорф, Т. Парсонс, П. Сорокін, Д. Узнадзе, І. Кон, А. Ребер, М. Рокич тощо [1, 2, 3,6].

Державна політика України протягом її новітньої історії зазнала кардинальних змін. Сучасна українська державна політика формується та реалізується в надзвичайно складних внутрішніх і зовнішніх економічних та соціально-політичних умовах.

До пріоритетних напрямків державної політики сміливо можна віднести молодіжну політику, зокрема діє Закон України «Про основні засади молодіжної політики» №3718, що визначає мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді у її формуванні та реалізації, особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних та дитячих громадських об'єднань. Як зазначається у пояснювальній записці, документ покликаний удосконалити процес формування та реалізації молодіжної політики шляхом включення до українського законодавства більшості положень Європейської хартії про участь молоді у суспільному житті на місцевому та регіональному рівні, кодифікації законодавства у сфері молодіжної політики, запровадження нових форм, методів та інструментів молодіжної роботи з урахуванням кращих закордонних та національних практик[5].

Згідно із законом, молодь - це молоді особи, громадяни України, іноземці та особи без громадянства віком від 14 до 35 років, які перебувають в Україні на законних підставах.

Молодіжні та дитячі громадські об'єднання отримують широкий спектр інструментів для повноцінної партнерської участі у формування та реалізації молодіжної політики, вирішення питань власного інституційного розвитку.

Крім того, законом передбачено створення розгалуженої мережі молодіжних центрів. Також запроваджується поняття молодіжних просторів, що можуть створюватись на базі закладів освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та підпорядкування та використовуватись з метою здійснення молодіжної роботи, зокрема організації змістовного дозвілля дітей та молоді.

В ситуації суспільно-політичних змін ми спостерігаємо за оновленням і переосмисленням потреб молоді, відмови від певних стереотипів мислення, що формувалися десятиліттями, а відтак змінюються та доповнюються загальнолюдські цінності. Спрямування особистості визначають моральні засади на рівні з матеріальним статусом.

На сьогодні, молодь усвідомлює значення загальнолюдських цілей, наявне застосування гуманістичного підходу - взаємозалежного та взаємодіючого світу, розуміння чинників, які об'єднують людей і характеристик окремої особистості.

Для молоді важливими є умови розуміння себе як частини цілого, сприйняття інших як окремого індивіда, навколишнього світу, можливості адаптації до нього, у прискореному темпі набуваючи нових знань та вмінь актуальних для професійного та особистісного становлення, зростання [6].

Слід зауважити, що при достатній увазі питанню національно-патріотичного виховання з боку дорослих авторитетів молодь навчиться реально оцінювати свої можливості розставляти пріоритети власних ціннісних орієнтирів [3].

Ціннісні орієнтації характеризуються домінуванням тих орієнтацій, які відповідають змісту і особливостям соціальних установок навколишнього оточення, що найбільш чітко простежується в динаміці їх становлення. В період молодості відбувається ціннісна переорієнтація [4].

Е. Берн вважав план життя створюється у дитинстві, підкріплюється батьками, підтверджується розвитком подій і остаточно складається при виборі життєвого шляху[1].

Особливості орієнтацій, визначення домінуючої орієнтації були досліджені за методикою О.Ф. Потьомкіної.

Для визначення ціннісних орієнтирів сучасної молоді було проведено емпіричне дослідження молоді Вінницького району шляхом анонімного онлайн опитування. В рамках роботи координаційної ради розроблено опитувальник «Сучасні ціннісні орієнтації молоді», що містив наступні структурні елементи: визначення пріоритетних цінностей, чинників, що впливають на формування цінностей; переважаючого виду спілкування та визначення орієнтирів для досягнення успіху, умов комфортного середовища.

Вибірку склали учні профільних класів закладів освіти - всього 126 осіб віком від 14 до 16 років.

В дослідженні ми розглядали цінності як утворення, що задають спрямованість процесу особистісного становлення і визначають вибір засобів досягнення життєвих цілей. За результатами емпіричного дослідження було отримано низку особливостей щодо прояву структури.

Однією з провідних цінностей залишається сім'я (28,9 %), яка грає роль смисложиттєвої орієнтації поступаючись своїм пріоритетом соціальній темі. Серед інститутів первинної соціалізації варто визначити сім'ю та освіту. На одному рівні молодь визначає професійний ріст (23,7 %) та життя (21,1 %). Такі цінності як свобода і незалежність (13,2 %), матеріальні цінності (5,2 %) – в меншій мірі є домінуючими.

На питання «Хто або що впливає на формування цінностей?» 47,5 % опитаних назвали перевагу батькам та рідним; 20 % вважають, що впадіння та захоплення мають основний вплив; 5% осіб обрали інтернет та на такій же позиції фінансовий стан країни на світовій арені, 2,5% осіб вважають, що друзі.

В підтвердження домінуючої цінності «сім'я» - авторитетом для молоді завдяки своїм життєвим цінностям є батьки (47,7%).

Переживання, як емоційна складова ціннісних орієнтацій, та відчуття самотності (попри активне спілкування у соцмережах) мають 37,5% осіб, 20% осіб – переживали в житті тролінг чи кібербулінг, 20% - мають залежність від оцінки в інтернеті.

Значна частина молоді (52,5%) вважають найбільш прийнятним у саморозвитку реальне спілкування, 37,5% віддають перевагу віртуальному спілкуванню

Цілеспрямованість, як пріоритетний життєвий орієнтир наявна у 22,5% молоді, 15% - впевнені у собі та відчують фінансову незалежність, 12,5 % - особистісний розвиток самореалізація, 10% інші.

62,5% молоді вважають, що успіху можна досягти завдяки працелюбності, 12,5% - чесності, 10% - порядності, 5% – совістності.

Вцілому, для 22,5% молоді здобуття освіти є основним ціннісним орієнтиром, улюблене заняття – 12,5%, самостійні рішення та вчинки - 12,5%, подорожі - 10%, ведення здорового способу життя - 7,5%.

Суттєво відрізняються від загальної тенденції отримані результати щодо відчуття комфортності, зокрема 45% опитаних вважають, що найкомфортніше перебувати в колі друзів, 22,5% - в сім'ї, 12,5% - на самоті.

Отже, результатами дослідження підтвердили домінуючий вплив сім'ї на становлення молоді особистості, також сім'я впливає на взаємини в суспільстві, на характер усіх процесів суспільного життя при цьому державна політика спрямована на розвиток молоді та підтримку їхньої участі у суспільному житті на місцевому та регіональному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. – М.: Центр общечеловеч. ценностей, 1996. – 252с

2. Гринів О.М. Особливості реалізації життєвого шляху сучасних чоловіків і жінок у ранній дорослості // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2014. Т. 18, № 1. С. 136–141.

3. Електронна бібліотека НАПН України. (n.d.). Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. Лабораторія прикладної психології освіти. <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lape/>

4. Каменчук Т. Д. Поняття «знак» як форма вираження та засіб пізнання. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. праць. Вип. 8. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2011. С. 64-72.

5. Сайт Верховної Ради України Ірина Борзова Народний депутат України Законопроекти, подані суб'єктом права законодавчої ініціативи <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/pt2/reports.dep2?PERSON=20990&SKL=10>

6. Панок, В.Г. (2017). Прикладна психологія. Теоретичні проблеми : монографія Київ: Ніка-Центр. <https://lib.iitta.gov.ua/707672/>.

Книш І. В.,

*доктор філософських наук, доцент
м. Суми, Україна
knysh_sumy@ukr.net*

ОБДАРОВАНІ ДІТИ У СВІТІ НОМАДИЧНИХ ПРАКТИК LLL-ОСВІТИ ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. *Висвітлено феномен обдарованості та пов'язані з ним аспекти освітньої галузі, передусім стратегії навчання обдарованих дітей. Розглянуто проблеми, що виникають у їхньому середовищі: синдром «маленького імператора і принцеси» та кліповість. Наголошено, що вчителі (викладачі) завдяки номадичним практикам LLL-освіти та змішаного навчання мають стати коучами й фасилітаторами, здатними сприймати учнів (студентів) як партнерів і помічників, сприяючи у виявленні та реалізації їхніх креативних і творчих здібностей.*

Ключові слова: *обдарованість, обдаровані діти, синдром «маленького імператора і принцеси», кліповість, номадичні практики, LLL-освіта як мережа, традиційна освіта як система, змішане навчання.*

Обдаровані люди, як засвідчують джерела, здавна привертали до себе пильну увагу оточуючих, які сприймали їх у діапазоні від геніїв до божевільних. Проте особливої актуальності проблема обдарованості набула тоді, коли суспільство ввійшло в інформаційну стадію розвитку, що продовжує набирати обертів. За підрахунками провідних наукових установ США й Японії, понад 90 % прибутків держава завдячує 5 % талановитих, обдарованих людей, здатних працювати на успіх компанії. Не випадково авторитетні експерти в галузі економіки наголошують на тому, що нині найприбутковішою галуззю є освіта. Наприклад, інвестиції в початкову школу дають 40 % прибутку, в середню – 110 %, а у вищу – 350 % [11, с. 363]. Саме потужними інвестиціями в